

งานเขียนที่เกี่ยวข้อง

รามเกียรติ์ เป็นวรรณคดีไทยที่ได้รับถ่ายทอดมาจากวรรณคดีเรื่องรามายณะของอินเดีย เดิมเป็นมหากาพย์เก่าแก่มุ่งแต่งขึ้นเมื่อประมาณ 2,400 ปีเศษล่วงมาแล้ว ผู้แต่งเชื่อกันว่าเป็นฤาษีชื่อวาลมิกี¹ มหากาพย์เรื่องนี้ต่อมาได้แพร่หลายออกจากประเทศ ต้นกำเนิดไปทางแถบมลายู ทางแหลมอินโดจีน และประเทศไทย

วรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันมี 5 ฉบับ คือ

1. รามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์พระเจ้ากรุงธนบุรี เป็นรามเกียรติ์ฉบับเก่าแก่ที่สุดมีอยู่ 4 เล่มสมุดไทย คือ ตอนพระรามประชุมพลจนองคตสื่อสารเล่มหนึ่ง ตอนหนุมานเข่าทองนางวานรินจนถึงท้าวมาลีวราชว่าความเล่มหนึ่ง ตอนทศกัณฐ์ข่มหออภิสิทธิ์เล่มหนึ่ง และตอนบุตรลมเล่มหนึ่ง²

2. รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เป็นรามเกียรติ์ที่มีเรื่องราวละเอียดที่สุด ทั้งนี้เพราะพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกต้องการทบทวนวรรณคดีของชาติไว้ไม่ให้สูญหายไปเนื่องจากภาวะที่นานเมืองต้องทำศึก

---

¹กรมศิลปากร, บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และบ่อเกิดรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนคร: บรรณาคาร, 2499), หน้า 864-865.

²พระยาอนุমানราชชน, อุปกณ์รามเกียรติ์ (พระนคร: บรรณาคาร, 2515), หน้า 245.

สงครามเป็นเวลานาน¹ รามเกียรติ์ฉบับนี้เริ่มเรื่องตั้งแต่ตอนที่รามยกขบวนแม่จินจนถึง
ตอนที่รามออกจากเมืองทั้งสองครั้ง จนกระทั่งปราบศัตรูสงบราบคาบจึงขึ้นครองราชย์
ในกรุงศรีอยุธยา

3. รามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
เริ่มตั้งแต่ตอนที่รามให้หนุมานถวายแหวนจนกระทั่งรับเสด็จกลับเมือง พระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยกย่องไว้ในพระราชนิพนธ์คำนำเมื่อพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรก
ใน พ.ศ. 2456 ว่า เป็นหนังสือที่มีกลอนไพเราะ ถ้อยคำสำนวนดี เหมาะสมที่จะถือ
เป็นแบบอย่าง²

4. รามเกียรติ์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีเฉพาะตอนที่ราม
เดินทาง

5. บ่อเกิดรามเกียรติ์ เป็นพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
เจ้าอยู่หัวที่ทรงอธิบายต้นกำเนิดรามเกียรติ์ที่ทรงค้นคว้าจากคณัมใน ภาษาสันสกฤต
และภาษาฮินดี

พระราม เป็นปางหนึ่งของพระนารายณ์ที่อวตารลงมา เป็นโอรสท้าวทศรถ
กับนางเกาสุริยา ท้าวทศรถมีมเหสีสามองค์ คือ นางเกาสุริยา นางไภยเกณี และนาง
สมุทรชา นางเกาสุริยามีโอรสคือพระราม นางไภยเกณีมีโอรสชื่อพระพรต ส่วนนาง
สมุทรชามีโอรสสององค์คือ พระลักษมณ์และพระสัทรุกุ ครั้นหนึ่งท้าวทศรถออกรบกับยักษ์
ชื่อพญาคันคัง นางไภยเกณีได้ติดตามไปทวย ในการรบครั้งนั้นพญาคันคังแผลงศรถูกเพลลา
รทท้าวทศรถขาด แต่นางไภยเกณีเอาแขนของตนสอดเข้าไปในคุมทำหน้าที่แทนเพลลา

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 254-260.

² กรมศิลปากร, บทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
พระพุทธเลิศหล้านภาลัย และบ่อเกิดรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, เรื่องเดิม, หน้า ข.

ท้าวทศรถจึงรบชนะและโค่นพระนางพรโวยนางปารวณาสั่งโค่นที่พระองค์มีอยู่จะประหาร
ให้ ครั้นเมื่อถึงเวลาที่ท้าวทศรถจะอภิเษกพระรามขึ้นครองราชย์ นางไภยเกษิต้องการ
ให้พระพรตโอรสของนางโค่นขึ้นครองราชย์ จึงไต่ทวงขอพรจากท้าวทศรถให้พระรามออก
เค็ม่าลิบสี่ปี และให้พระพรตขึ้นครองราชย์แทน โดยเหตุนี้พระรามจึงต้องออกเค็ม่า
เพื่อรักษาสัจจะพระราชบิดา โดยมีนางสีดามเหสีและพระลักษมณ์อนุชาตามเสด็จด้วย
พระรามเดินทางถึงฝั่งแม่น้ำโคทาวารี นางสามนักษานองสาวทศกัณฐ์เห็นพระรามเกิดหลง
รักอยากโค่นเป็นสามี แต่พระรามปฏิเสธและพระลักษมณ์โค่นทำร้ายนาง ต่อมานางสามนักษา
โค่นยุบทศกัณฐ์ให้เกิดหลงใหลในความงามของนางสีดา จนเป็นเหตุให้ทศกัณฐ์ลักพานาง
สีดาไปกรุงลงกา พระรามจึงออกติดตามโดยมีบรรดาตั้งเป็นบริวาร ผู้ที่เป็นกำลังสำคัญ
ของพระรามได้แก่ พระลักษมณ์ หนุมาน และพิเภกของทศกัณฐ์ที่ถูกขับออกจากกรุงลงกา
ในการรบทศกัณฐ์พระรามไม่ได้อ จึงโค่นอรองไทมรรคา ลูก ๆ บริวาร และมีครุสหาย
ช่วยรบ แต่ในที่สุดก็ถูกฝ่ายพระรามฆ่าตายหมด ผลสุดท้ายทศกัณฐ์ก็ต้องออกรบเองและถูก
พระรามฆ่าตาย

ทศกัณฐ์ คือนนททีกัดบชาติมาเกิด เป็นโอรสท้าวดัสเตียนกับนางรัชฎา มีน้อง
ร่วมมารดาชื่อ กุมภกรรณ พิเภก ทูษณ์ ชรรตรีเคียร นางสามนักษา ปรักติทศกัณฐ์มีหนึ่งหน้า
สองมือ แต่สามารถแปลงฤทธิให้มีสิบหน้า ยี่สิบมือได้ ครั้งหนึ่งนางสามนักษาซึ่งเป็นหมาย
โค่นไปพบพระรามเกิดรักใคร่อยากโค่นเป็นสามี แต่พระรามปฏิเสธ และนางยังถูกพระลักษมณ์
ทำร้าย ต่อมานางสามนักษาโค่นพรรณาคความงามของนางสีดาให้ทศกัณฐ์ฟัง จนทศกัณฐ์
เกิดหลงใหลรักใคร่นางสีดา และโค่นลักพานางไปจากพระราม เป็นเหตุให้พระรามยกทัพ
ติดตามมาถึงกรุงลงกา ทศกัณฐ์รบสู้ฝ่ายพระรามไม่ได้อ จึงโค่นอรองไทมรรคา ลูก ๆ บริวารและ
มิตรสหายช่วยรบรบ แต่ก็ถูกฝ่ายพระรามฆ่าตายหมด ในที่สุดทศกัณฐ์ก็ต้องออกรบเอง
และถูกพระรามฆ่าตาย

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ที่มาของเรื่อง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาถนอมทิพย์
ทรงสันนิษฐานว่าเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา

โดยทรงสันนิษฐานว่าพระพันวษาในเรื่องขุนช้างขุนแผนได้แก่สมเด็จพระรามาธิบดีที่สอง ซึ่งครองราชย์ระหว่าง พ.ศ. 2034-2072¹ ด้วยเรื่องราวมีปรากฏอยู่ในหนังสือ - พงศาวดารกรุงเก่า² ขุนช้างขุนแผนเป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นเป็นกลอนเสภา ซึ่งก่อนนั้น สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงสันนิษฐานว่า ครั้งแรกก็คงมีการเล่านิทานเรื่อง ขุนช้างขุนแผนเป็นการเล่าธรรมดา ต่อมาจึงได้มีการผูกแต่งเป็นเนื้อเรื่องตอนที่เห็นว่า สนุกให้เป็นบทกลอน และภายหลังก็ได้มีการนำเอากลอนที่แต่งขึ้นมาขับเป็นเสภา หนังสือ เสภาที่แต่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาคงสูญหายไปหมด ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหลา ภาลัยจึงได้มีการแต่งเสภาเรื่องขึ้นใหม่ โดยมีกวีหลายคนช่วยกันแต่ง และยังมีอีกหลาย ตอนที่มาแต่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ใน พ.ศ. 2415 ได้มีการพิมพ์เสภาเป็นครั้งแรก ต่อมาใน พ.ศ. 2460 กรมการหอสมุดวชิรญาณซึ่งมีสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นสภานายกได้ทำการชำระหนังสือเสภาขุนช้างขุนแผน การชำระเสร็จสิ้นใน พ.ศ. 2461 ได้เสภาทั้งหมด 43 บท และเสภาฉบับนี้ที่เป็นเสภาที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน เสภา ขุนช้างขุนแผนเป็นที่รู้จักกันดีและเป็นที่ศึกษาค้นคว้ากัน เพราะเรื่องราวส่วนใหญ่เป็น เรื่องระทึกขวัญและมีปัญหาการแย่งชิงนางวันทองระหว่างขุนแผนชายหนุ่มที่มีรูปร่าง กงงามมีวิชาอาคม กับขุนช้างซึ่งมีรูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์แต่เป็นกนกร้าว

ขุนแผน ตัวละครที่ผู้แต่งสร้างให้เป็นตัวเอกทางคานธี เป็นชาวเมืองสุพรรณบุรี มีชื่อเดิมว่าพลายแก้ว บิดาชื่อนขุนไกร มารดาชื่อนางทองประศรี ขุนไกรคองโทษถูก

¹กรมศิลปากร, เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ (พระนคร: บรรณาคาร, 2515), หน้า (10)-(11).

²กรมศิลปากร, คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระ- ราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ (พระนคร: คลังวิทยา, 2507), หน้า 61-70.

ประหารชีวิตตั้งแต่พลายแก้วยังเป็นเด็ก นางทองประศรีพาพลายแก้วไปอยู่ที่กาญจนบุรี
 พลายแก้วบวชเณรที่วัดสมเฒ่าใหญ่เพื่อศึกษาวิชาการต่าง ๆ และได้ศึกษาวิชาการจากอีก
 หลายสำนัก พลายแก้วไคนางพิมพ์เป็นภรรยา ต่อมาในขณะที่พลายแก้วได้รับคำสั่งจาก
 พระพันวษาให้ยกทัพไปตีเชียงใหม่ ขุนช้างซึ่งหลงรักนางพิมพ์ได้ใจหมายหลอกนางศรี-
 ประจันมารดาของนางพิมพ์ว่าพลายแก้วตายขณะไปทัพ นางพิมพ์จะตกเป็นหม้ายหลวง นาง
 ศรีประจันบังคับให้นางพิมพ์ซึ่งเปลี่ยนชื่อใหม่ว่านางวันทองแต่งงานกับขุนช้าง ฝ่ายพลายแก้ว
 ตีเมืองเชียงใหม่ได้สำเร็จ ไคนางลาวทองเป็นภรรยา ได้รับแต่งตั้งให้เป็นขุนแผน
 ในวันที่นางวันทองแต่งงาน ขุนแผนกลับมาถึงบ้านพอดี นางวันทองเกิดวิวาทกับนาง
 ลาวทองและโคตวาขุนแผน เป็นเหตุให้ขุนแผนโกรธและไคนางลาวทองไปอยู่ที่บ้าน
 ที่กาญจนบุรี ขุนช้างจึงไคนางวันทองเป็นภรรยา ต่อมาในขณะที่ขุนแผนและขุนช้างเข้า
 ศึกกับราชการ นางลาวทองเกิดป่วย ขุนแผนไคนางเวรไว้กับขุนช้าง แต่ขุนช้างกลับ
 ทูลพระพันวษาว่าขุนแผนหนีเวรไปหานางลาวทอง พระพันวษาก็กวักรับสั่งให้ขุนแผนออก
 ตระเวนตามในเขตเมืองกาญจนบุรี ขุนแผนออกตระเวนตามจนโคตวาสามอย่างโคต
 กุมารทอง คามฟ้าฟัน และมาลีหมอก ขุนแผนโดยอนกลับมาพานางวันทองจากขุนช้างไป
 อยู่กับตน จนนางวันทองตั้งท้อง เมื่อนางวันทองท้องแก่ ขุนแผนโคตกลับมาสู้ศึกกับขุนช้าง
 ในที่สุดขุนแผนชนะคดี ขุนแผนโคตทูลขอนางลาวทองจากพระพันวษาเป็นเหตุให้พระพันวษา
 กวักรับสั่งให้นำขุนแผนไปจำคุก ขุนช้างได้โอกาสจึงพานางวันทองไปอยู่กับคนที่สุพรรณบุรี
 นางวันทองอยู่กับขุนช้างจนให้กำเนิดบุตรชายที่เกิดจากขุนแผนและให้ชื่อว่าพลายงาม
 ขุนช้างรู้ว่าไม่ใช่ลูกของตนจึงไคนางไปหมายจะฆ่าทิ้งเสีย แต่โหงพราญที่ขุนแผนเลี้ยงไว้
 ช่วยชีวิตพลายงามไว้ทัน พลายงามเมื่อรู้ว่าขุนช้างไม่ใช่พ่อของตนก็ไคนางไปหา
 นางทองประศรีผู้เป็นแม่ที่กาญจนบุรี เมื่อพลายงามเติบโตขึ้นก็ไคนางด้วยตัวเป็นมหาคุณเล็ก
 พระพันวษา พลายงามไคนางสาพระพันวษายกทัพไปตีเชียงใหม่ โดยโคตทูลขอเบิกช้างทอง
 โทษออกไปช่วยรบ ขุนแผนจึงได้รับอภัยโทษและไคนางนักโทษสามสิบหาคคนยกทัพไปตี
 เชียงใหม่จนโคตชัยชนะ พลายงามได้รับแต่งตั้งเป็นจมนไวยบรรณาด ในวันที่พระไว
 แต่งงานกับนางสรอยฟ้า ขุนช้างเกิดเมาเหลาอาละวาด พระไวทำร้ายเอาถึงสลบ

ขุนช้างฟ้องร้องจะเอาโทษ แต่แพคดีคงติดคุก นางวันทองโคขื่อให้พระไวยขอประทานโทษให้แก่ขุนช้าง พระพันวษาที่ประทานโทษให้ ขุนช้างพานางวันทองไปอยู่ที่สุพรรณบุรี ต่อมาพระไวยไคแยงมาราคาคืนจากขุนช้าง ขุนช้างถวายฎีกา พระพันวษาให้นางวันทองเลือกว่าจะอยู่กับขุนแผนหรือขุนช้าง แต่นางวันทองกราบทูลเป็นกลาง ไม่สามารถจะตัดสินใจได้ว่า จะเลือกอยู่กับขุนช้างหรือขุนแผน พระพันวษากริ้ว รับสั่งให้นางวันทองไปประหารชีวิต ปัญหาการแย่งชิงนางวันทองระหว่างขุนแผนกับขุนช้างจึงสิ้นสุดลง

ขุนช้าง เป็นชาวเมืองสุพรรณบุรี เช่นกัน เป็นลูกขุนศรีวิชัยกับนางเทพทอง เป็นคนมีรูปร่างหน้าตาอัปลักษณ์มาแต่กำเนิดแต่เป็นคนร่ารวย ขุนช้างหลงรักนางพิม แต่นางพิมไม่ใคร่รักตอบและไคแต่งงานไปกับพลายแก้ว นอกจากนี้รายละเอียดเกี่ยวกับขุนช้างก็มีปรากฏชัดอยู่แล้ว เมื่อตอนที่กล่าวถึงประวัติของขุนแผน

วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2513 ชลธิรา สัตยาวัดนา ไคเขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การนำเอาวรรณคดีวิจารณ์แผนใหม่แบบตะวันตกมาใช้กับวรรณคดีไทย" ไคกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิทยากับการวิจารณ์วรรณคดีโดยอาศัยจิตวิทยาของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) คาร์ล กุสตาฟ จุง (Karl Gustav Jung) และไคกล่าวถึงการวิจารณ์วรรณคดีในแง่จิตวิทยาทั่วไปซึ่งแบ่งออกเป็นสองแนวทาง คือ การวิจารณ์วรรณคดีในแง่ที่วรรณคดีคือปฏิบัติการอันเป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Actions) ดังเช่นการวิจารณ์ของเคนเนธ เบอร์ก (Kenneth Burke) นอกจากนั้น ชลธิรา สัตยาวัดนา ยังไคนำเอาแนวการวิจารณ์วรรณคดีไทยโดยไคหลักจิตวิทยาทั่วไปมาไคกับการวิเคราะห์บทบาทและพฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีไทย เช่นบทวิจารณ์ของวิลเลียม เอมป์สัน

¹ชลธิรา สัตยาวัดนา, "การนำเอาวรรณคดีวิจารณ์แผนใหม่แบบตะวันตกมาใช้กับวรรณคดีไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513)

(William Empson) และทั้งยังได้นำเอาหลักจิตวิทยาและมานุษยวิทยาเข้ามาร่วมกัน
ในการวิจารณ์วรรณคดี ขลธวีรา สัตยาวัดนา ได้วิจารณ์ขุนแผนและขุนช้างไว้ในแง่ที่ว่า
บุคคลทั้งสองเป็นคนที่มีความก้าวร้าวภายในตัว โดยวิจารณ์ไว้ว่า ขุนช้างปรกติเป็นคน
อ่อนแอ ซลาด ไม่สู้คน แต่ภายในส่วนลึกในจิตใจของขุนช้างก็ยังเป็นคนที่ก้าวร้าวอยู่
และแสดงออกมาเมื่อมีโอกาส ดังเช่นขุนช้างคอยหาโอกาสที่จะฆ่าพลายงามลูกขุนแผน
ดังความในกลอนที่ว่า "ทุกราตรีรักตราจะฆ่าฟัน"¹

ส่วนบทบาทของขุนแผนนั้นแสดงว่าขุนแผนเป็นคนดี มีความจงรักภักดีต่อพระมหา
กษัตริย์ รักและเคารพมารดา มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่นพระพิจิตรบุษบา
คุณความดีต่างๆ เหล่านี้ทำให้ขุนแผนดำรงความเป็นพระเอกในวรรณคดีไทย ได้ตลอดมา
ทุกยุคทุกสมัย² แต่ขลธวีรา สัตยาวัดนา ก็ได้วิจารณ์ขุนแผนไว้ว่า เป็นคนที่มีความก้าวร้าว
มุ่งที่จะทำร้ายผู้อื่น หรือมุ่งที่จะทำให้ผู้อื่นมาเจ็บ ดังเช่นตอนที่ขุนแผนคิดจะไปแย่งนางวันทอง
คืนจากขุนช้าง ก็กล่าวว่า "กูจะไปลักวันทองของกูมา ถาติดตามแล้วจะฆ่าเสียให้สิ้น"³

ในปีการศึกษา 2516 เรืออากาศโทหญิง ทศนีย์ สุจินพงศ์ ได้เขียนวิทยานิพนธ์
เรื่อง "การใช้ไสยศาสตร์ในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน" ได้กล่าวถึงการศึกษาทาง

¹กรมศิลปากร, เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ฉบับหอสมุดแห่งชาติ (พระนคร:
บรรณาการ, 2515), หน้า 513.

²ขลธวีรา สัตยาวัดนา, เรื่องเดิม, หน้า 100.

³กรมศิลปากร, เรื่องเดิม, หน้า 332.

⁴ทศนีย์ สุจินพงศ์, "การใช้ไสยศาสตร์ในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน".

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2516)

ไสยศาสตร์ของขุนแผนและขุนช้างไว้ว่า

พลายแก้ว ตักขามาหลายสำนัก เริ่มแต่สำนักวัดสมิทธิ วัดป่าเลไลยก์ วัดแก พลายแก้วเป็นขุนแผนในตอนต่อมา ไคโหววิชาไสยศาสตร์หลายชนิด ทั้งไสยศาสตร์ดำ และไสยศาสตร์ขาว แต่สวนมากเป็นไสยศาสตร์ขาวเพื่อป้องกันตัวเอง จัดเป็นพระเอกในตอนคน¹

ขุนช้าง เป็นนุหาคูเล็กพระพันวษา มีความรู้ทางไสยศาสตร์ปรากฏแต่เพียงว่าเลี้ยงผีพรายไค แต่ก็ไม่ปรากฏว่าศึกษามาแต่ที่ไหน เป็นไปไม่ลักษณะของลูกผู้ชายที่ต้องศึกษาหาความรู้เอาไว้ม่าง ในทางอื่นไม่ปรากฏว่าขุนช้างมีความรู้เลย ขุนช้างเคยอ้างว่าจะทำผงเสน่ห์ไซมารดาไซครึ่งหนึ่ง แต่ก็มีไคมีผลต่อไปประการไค ในเชิงการรบพุ่งขุนช้างก็ไคไคแสดงความรู้ทางไสยศาสตร์ไปปรากฏ²

ในปี พ.ศ. 2516 เซนกัน วรรณท์ อักษรพงศ์³ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาสังคมและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนคนจากเรื่องขุนช้างขุนแผน" ได้ศึกษาถึงปัญหาของสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและพฤติกรรมของตัวละครที่สำคัญ ไคกล่าวถึงขุนช้างและขุนแผนไว้ว่า 003511

ขุนช้าง เป็นคนที่น่ารังเกียจแต่กำเนิด เป็นเด็กที่ถูกเกลียดชัง (hated child) ทำให้ขุนช้างมีปัญหาคนจิตใจ ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมไค กลายเป็นคนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ชี้อาย ชี้อลาด จากผลที่ขุนช้างถูกลอปลมคอบ การถูกรังแก ลอเลียน ทำให้ขุนช้างกลายเป็นคนยอมตาม (submissiveness) ในขณะเดียวกันก็แฝงความก้าวร้าว (Aggressiveness) ไวควาย แต่ขุนช้างก็เป็นคนยังมี เป็นที่ -

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

² เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

³ วรรณท์ อักษรพงศ์, "การศึกษาสังคมและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ตอนคนจากเรื่องขุนช้างขุนแผน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

เอาอกเอาใจของญาติตายายและข้าหาสมรवार ทำให้ขุนช้างเป็นเด็กที่ถูกตามใจจน
เสียคน¹

ขุนแผน เป็นเด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่รักใคร่ชื่นชม เป็นคนที่ได้รับการ
เลี้ยงดูเป็นอย่างดีในวัยเด็ก เป็นผู้ที่รูปร่างงดงาม ซึ่งน่าจะได้รับการถ่ายทอดมาจาก
ขุนไกรผู้เป็นบิดา ขุนแผนเป็นคนที่มีความลึกลับในตัวที่เรียกว่า "ออกคัลท์ โฟลเวอ์"²
(Occult Power)

และในปีเดียวกันนี้ สักคา ปันแห่งเพชร³ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "คุณค่า
เชิงวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน" โดยพิจารณาคุณค่าของบทขับเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน
ทั้งในแง่ภาษา กวีโวหาร การดำเนินเรื่อง พฤติกรรมตัวละคร ที่สะท้อนให้เห็นถึงการ
ดำรงชีวิตของคนไทยในอดีต ศึกษาถึงความเข้าใจชีวิตที่ได้จากวรรณคดีเรื่องนี้

ในปี พ.ศ. 2517 สมพร สิงโต⁴ ได้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความสัมพันธ์
ระหว่างรามายณะของวาลมิกีและรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1" โดยได้ศึกษา
ถึงความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะของวาลมิกีกับรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 368-374.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 391-397.

³ สักคา ปันแห่งเพชร, "คุณค่าเชิงวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

⁴ สมพร สิงโต, "ความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะของวาลมิกีและรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517)

ทั้งในค่านเนื้อเรื่อง. ตัวละครและสาระสำคัญ ทั้งใ้กล่าวถึง เรื่องแทรกต่างที่ปรากฏในรามเกียรติ์

จะเห็นได้ว่า เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนเป็นเรื่องที่มีการศึกษาวิจารณ์มากพอสมควร ลักษณะของการศึกษาการวิจารณ์วรรณคดีทั้ง เสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน และรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๑ เป็นการศึกษาวิเคราะห์วิจารณ์ไปตามหลักวิชาและทฤษฎีที่คนใดศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรูมา เท่าที่ผู้วิจัยค้นคว้ามาทั้งหมด ยังไม่พบผู้ใดที่จะเริ่มทดลองศึกษาวรรณคดีไทยโดยใช้วิธีการทางพฤติกรรมศาสตร์เลย ลักษณะของการวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังดำเนินการ ศึกษา เป็นการศึกษาลักษณะตัวละครในนิภาพของคนไทย โดยใช้ตัวละครในวรรณคดีไทย 4 ตัว คือ พระราม ขุนแผน ทศกัณฐ์ และขุนช้าง โดยในการศึกษาจะศึกษาในลักษณะต่างๆ 6 ด้าน คือ

ลักษณะความประพฤติ ได้แก่การกระทำต่างๆของตัวละครที่จะแสดงว่าตัวละครตัวนั้นเป็นตัวละครที่มีความประพฤติดีหรือประพฤติชั่ว

ลักษณะกิริยาวาจา ได้แก่ลักษณะท่าทาง การพูดจา กิริยาท่าทาง ที่จะแสดงว่าตัวละครตัวนั้นมีลักษณะสุภาพอ่อนโยนหรือหยาบคายกระด้าง

ความสามารถในการทำงาน ได้แก่ความสำเร็จในการทำงานของตัวละครที่เกิดจากการใช้สติปัญญา ความรู้ที่ตนมีทำกิจใดๆให้ลุ่่วงไปได้ถึงความประสงค์

ความสามารถในการรบ ได้แก่ความสามารถของตัวละครที่แสดงถึงความเม่นักรบ ทำการใดข้างหน้า มีความเก่งกล้าในเชิงการรบ ไม่ทำการลับหลังหรือเมื่อผู้อื่นเพลียงพล่า

ลักษณะความเป็นผู้นำ ได้แก่ลักษณะทางกายภาพและการกระทำของตัวละครที่จะทำให้อื่นเกิดความรู้สึกนับถือ เลื่อมใสศรัทธา เกิดความเคารพยกย่อง

ความน่าคบค้าสมาคม ได้แก่ลักษณะของตัวละครที่มีการกระทำที่ทำให้อื่นเกิดความรู้สึกเป็นมิตร มีความรักใคร่ อยากจะคบค้าสมาคมด้วย